

Теоретичні підходи до регулювання діяльності транснаціональних банків

Тези доповіді присвячені теоретичним підходам регулювання діяльності транснаціональних банків. Встановленні термінологічної різниці між термінами управління та регулювання. Описання етапів формування сучасного правового регулювання діяльності міжнародних банківських установ, а також визначення існуючих теоретичних підходів до проблеми регулювання діяльності ТНБ.

Постановка проблеми. Транснаціональні банки (далі ТНБ) є одними з ключових інститутів фінансової системи сучасності тому їх ефективне регулювання є запорукою її стабільності в цілому та окремих її складових – країн світу. При цьому світова фінансова стабільність ґрунтуватися як на функціональній законодавчій базі, так і належній методологічній основі регулювання ТНБ у всіх країнах світу, а зокрема у країнах-лідерах (США, Англії, Японії, країн ЄС та ін.). Крім того тільки комплексне законодавче регулювання та чіткі правила гри, що виконуються усіма членами міжнародної банківської діяльності на різних рівнях, від національного до міжнародного дає очікувану стабільність. Саме тому сьогодні вкрай необхідна не тільки практична складова банківського регулювання, скільки осмислення його теоретичних підходів в регулюванні цієї діяльності.

Варто зазначити, що міжнародний банкінг може будуватися на різних стратегіях, які складаються з транскордонних банківських послуг та прямих іноземних інвестицій банків. Одні банки надають транскордонні банківські послуги, через власну мережу філій, інші через банки кореспонденти, ще інші через закордонні офіси у своїй країні та в третій країні. Ці стратегії не замінюють одна одну, оскільки багато з того, що вважається міжнародним банківським обслуговуванням, потребує іноземної присутності для створення бізнесу та надання послуг. Таким чином вибір стратегії визначає спектр послуг, які може запропонувати банк і залежить, насамперед, від його ресурсів та довгострокової стратегії розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідно зазначити, що питанням вивчення підходів та регулювання діяльності транснаціональних банків було предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як: Девіс Е.Ф., Левелін Д.Т., Кейнс Дж., Мишкін Ф., Міркін Я., Сінкі Дж., Флемінг А., Ващенко Ю.В., Гурвич А.М., Костюченко О.А., Міщенко В.І., Петрик О.І., Примостокою Л.О., Хаб'юк О., Швець Є.А. та інші науковці.

Виклад основного матеріалу. Для того щоб визначити існуючі підходи до регулювання діяльності ТНБ, перед усім необхідно визначити поняття що таке «транснаціональний банк». Як зазначають Король М.М., та Носа А.М, транснаціональний банк – це великий універсальний банк, який виконує посередницьку функцію у міжнародному русі позичкового капіталу,

здійснює за підтримки держави контроль за валютними та кредитними операціями. В свою чергу такий банк, зазвичай, ґрунтується на мережі підприємств, які знаходяться за кордоном [1, с. 101].

Крім того, відповідно до ООН, під поняттям транснаціональний банк можна розуміти великі фінансові та банкові групи з мільярдними активами і оборотами, що завдяки зрощенню з промисловим капіталом (ТНК) мають домінуючу роль у міжнародних валютно-кредитних відносинах та економічному розподілі світового ринку позикових капіталів[1, с. 101]. ТНБ виконує важливі функції, які передбачають процес гарантування швидкості оборотного капіталу та його концентрації у великих передових галузях економіки. Характерними ознаками ТНБ є такі основні аспекти як: великий розмах зовнішньої активності, панівне становище на світовому ринку позикових капіталів, присутність великої кількості мереж зарубіжних підрозділів, що гнучко і оперативно перерозподіляють позичковий капітал, необхідні ресурси усього світового господарства, а не тільки окремих країн.

Важливо підкреслити, що транснаціональні банки є дуже важливими складниками у всій загальносвітовій фінансовій інфраструктурі. Тому, для успішного функціонування необхідні умови належного їх функціонування наприклад, постійний нагляд та контроль за діяльністю банку, координація та наявність національних регуляторів тощо. Якщо регулювання ТНБ є ефективним, то таким чином створюються усі умови для фінансової стабільності по всьому світі. Відповідно, фінансова стабільність на глобальному рівні базується на необхідній, адекватній методологічній та законодавчій базі [2, с. 117].

Відзначимо, що на початковому етапі, регулювання ТНБ лише передбачало прийняття відповідних законів і регламентування діяльності такої установи, або вживання відповідних заходів у випадку, що передбачала потрапляння банку у кризову ситуацію. Однак з часом, через банкрутства банків і втрати великої кількості коштів клієнтів, що провокувало зростання напруги у суспільстві. Була усвідомлена роль банків у кожній взятій банківській системі будь-якої країни світу. Це сприяло створенню необхідних системних та ефективних регулюючих дій, реформування системи міжнародного нагляду та моніторингу глобальної фінансово-кредитної системи.

Необхідно зазначити, що розглядаючи теоретичні підходи щодо регулювання діяльності ТНБ, досить часто можна зустрітися з тим, що поняття регулювання та управління використовуються як синоніми, проте на нашу думку це не зовсім вірно. Управління це безпосереднє здійснення конкретної діяльності, керування нею, реалізація процесу розвитку процесів та явищ, тобто визначення їх направленості. Тоді як регулювання це підпорядковувати певному порядку, правилу, упорядковувати; впливати на економічні процеси для отримання потрібних показників, досягнення необхідного ступеню задоволення потреб [2, с. 117].

Теоретичні підходи щодо регулювання банківською діяльністю є дуже різнобічними. Наприклад, дослідники пропонують різноманітні підходи, які поділяються на групи:

1. Перший підхід передбачає регулювання ТНБ з метою розробки необхідної правової бази для їх регламентації. Науковці передбачають у такому варіанті створення правової бази, що необхідні у регулюючому процесі. Важливим аспектом є також ухвалення необхідних положень установами або державою, що впливають на регламентування функціонування банків. Наприклад, це можуть бути директиви, акти або інструкції, що необхідні у діяльності банку.

2. Другий підхід має на меті регулювання як до системи заходів державного впливу. Відповідно, дослідники визначають банківське регулювання як одну із форм державного управління, що включає необхідну систему заходів, за допомогою яких держава через центральний банк або інший уповноважений орган може забезпечувати стабільне та безпечне функціонування банків, а також попереджає дестабілізуючі процеси в банківському секторі [2, с. 117].

Так зокрема, науковець Хаб'юк О. зазначає, що банківське регулювання відноситься до аспекту формування та застосування заходів державою з впливом на банківський сектор для досягнення їх цілей, що полягають у забезпеченні обігу грошей, стабільності банківської системи, уникнення монополізації, усуненні недоліків у міжнародному житті банку [3, с. 25].

Важливо зазначити, що на сучасному етапі розвитку у світі спостерігається тенденція щодо осучаснення наглядових систем, яка проявляється у консолідації зусиль державних органів для регулювання та нагляду за ринком фінансових послуг. Ще одним аспектом діяльності наглядових систем є дотримання ефективного банківського нагляду за найменших витрат. Найбільш визначними тенденціями розвитку у сфері регулювання транснаціональних банків слід виокремити такі зрушення:

- забезпечується транспарентність функціонування учасників у міжнародному русі капіталів, наприклад, за допомогою підвищення рівня публічності або через процес розкриття інформації.

- відбувається процес переходу на ризико-орієнтований підхід в регулюванні банківської діяльності, де за допомогою ризиків формуються основні джерела фінансової нестабільності країн і відповідно з'являється потреба у створенні необхідних систем управління та моніторингу.

- змінилися акценти у галузі методичних засад банківського нагляду з боку державного регулювання на посилення самоорганізації та, в першу чергу, створенні власної відповідальності саме транснаціональних банків. Таким чином, банки самостійно оцінюють ризики, сприяють дотримання належного рівня ринкової дисципліни [5].

Висновки. Отже, можемо зробити висновок, що існують різноманітні підходи та методи щодо сфери регулювання транснаціональних банків. З одного боку, існує підхід, який базується на правовій базі і має на меті регламентації. З іншого боку, регулювання схиляється до заходів державного впливу. Банківський нагляд також вважається багатограним поняттям, що включає в собі управлінську діяльність, що відповідно базується на

необхідних методах, способах та формах. Пріоритетними заходами у сфері регулювання діяльності транснаціональних банках є дотримання принципу ефективності, досягнення цілей банківського нагляду з використанням мінімальних витрат.

Список літератури

1. Король М.М., Носа А.М. Аналіз діяльності транснаціональні банки в умовах глобалізації та транснаціоналізації світової економіки /М.М.Король, А.М.Носа/ Науковий вісник УжНУ. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство – 2018.– Випуск № 21/2018. –С.100–104
2. Оглобля Я. О. Теоретичні підходи до регулювання банківської діяльності в країнах світу. *Економіка та держава*. 2015. № 1. С. 116–120.
3. Хаб'юк О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету [Текст]: монографія / О. Хаб'юк. — Івано-Франківськ; Снятин: ПрутПринт, 2008. — 260 с.
4. Поправка О.Г. Ефективний банківський нагляд: передумови і фактори // Вісник Університету банківської справи НБУ. — 2011. — № 3 (12). — С. 250— 253
5. Табачук Г.П., Бус О.Б. Основні цілі, завдання та принципи організації банківського регулювання й нагляду // Вісник Університету банківської справи Національного Банку України. — 2011. — № 2 (11). — С. 151—157.